

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
МКУ Управление образования МО "Джидинский район"
МБОУ "Верхне-Ичетуйская СОШ"

РАССМОТРЕНО

МО учителей начальных
классов

Сахияева Б.Ц
приказ №1 от «30»08.2024 г.

Доржиева С.
приказ №5 от «31»08.2024

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Буряад хэлэн»

для обучающихся 1-4 классов

улус Дэдэ-Ичетуй 2024

Тайлбари бэшэг

2 классай буряад хэлэ үзэхэ тобшо тайлбари иимэ журамшуулһан баримта бэшэгүүд дээрэ үндэһэлнэ:

- 1.Российского Закона «Об образовании»№273 от 29.12.2012г
- 2.Государственного образовательного стандарта начального общего образования (приказ Министерства образования и науки Российской Федерации «Об утверждении ФГОС НОО от 6.10.2009 г. №373 (в редакции приказов от 29.12.2014г.№1643)
3. Федерального перечня учебников, рекомендованных и допущенных МОИ РФ к использованию в образовательных учреждениях на 2021--2022 уч. год, утвержденного приказом Министерства образования и науки Российской Федерации №254 от 20.05.2020г
4. Дылыкова Р.С. Буряад хургуулиин программанууд. Буряад хэлэн. 1-4 классуд. Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2013 он
- 5.Рабочей. программы авторского курса – Буряад хэлэн : 2 класс : учебник /Р С Дылыкова, Т Б Базаргуруева, Д Б Дугарова , У-Удэ,»Бэлиг»,2016 год
- 6.ООП НОО по МБОУ «Верхне-Ичетуйская СОШ имени М.Д.Цаганова»
7. Учебного плана МБОУ «Верхне-Ичетуйская СОШ имени М.Д.Цаганова»
- 8.. Положения о рабочей программе МБОУ «Верхне-Ичетуйская СОШ им. М.Д. Цаганова»

Буряад хэлэн хургуулида гол шухала предметүүдэйн нэгэн болоно. Юундэб гэхэдэ:

- 1) хургуулида хурагшадые арадай ниитын байдалда аргагүй ехэ үүргэ дүүргэдэг хэлэндэ (аман болон бэшэмэл хэлэндэ) хургана;
- 2) хурагшад өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ арадайнгаа ниитын байдалтай, ажахытай, байгаалитай танилсана гэшэ. Түрэлхи хэлэн хурагшадай бэшэ предметүүдые үзэхэдэнь үндэһэ хууринь боложо үгэнэ. Тиимэһэ түрэлхи хэлэеэ хайн мэдэһэн хурагша ород, хари хэлэнүүдые бэлээр, гүнзэгыгөөр ойлгодог, шудалдаг гэшэ;
- 3) түрэлхи хэлэ үзэхэдөө хурагшадай ухаан бодол хүгжэдэг. Түрэлхи хэлэнэйнгээ фонетикэ, грамматика, орфографи (бэшэмэл хэлэн), орфоэпи (аман хэлэн), лексикэ, стилистикэ (үгын найруулга) үзэхэдөө хурагшад ухаан бодолоороо бодож, логическа тобшололнуудые хэнэ. Өөрынгөө түрэлхи хэлэнэй онсо илгаануудые бэшэ хэлэнүүдтэй (илангаяа ород хэлэтэй) сасуулна, онсо илгаануудыень илгаруулна. Иигэжэ хурагшадай ухаан бодол саашадаа хүгжэнэ гэшэ;
- 4) түрэлхи хэлэн хурагшадаа хүмүүжүүлхэ гол зэмсэгын болоно; тэдэнэр өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ буряад арадайнгаа түүхэ, уг гарбал, соёл, ёһо заншалнуудтай танилсажа, дуратай болоно, сэгнэжэ хурана. Энэ хэрэгтэ аргагүй ехэ үүргэ түрэлхи хэлэн дүүргэнэ гэшэ.

Дээдэ-Ушоотэйн М.Д. Цагановай нэрэмжэтэ дунда хургуулиин тусэбэй ёһоор буряад хэлэндэ неделиин 3 саг угтэнэ, жэлдэ 102 хэшээл болоно.

Эхин хургуулида буряад хэлэ заалгын гол зорилгонь хадаа хурагшадые литературна хэлэнэй нормодо, аман болон бэшэгэй хэлэндэ үргэнөөр, мүн зүбөөр хурагшадаа хэлүүлжэ хургалга болоно.

Жэлэй дүүрэхэдэ хурагшадай мэдэсэ ба шадабаринууд.

Буряад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнууд, йотированна аялгануудые үгэ соо зүб хэрэглэжэ, бэшэжэ хураха
- үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэжэ ойлгохо
- аялгануудай тааралдалые мэдэхэ;
- абтаһан үгэнүүдэй хүүлэй аялгануудые мэдэхэ;

- мэдүүлэлэй дунда ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг үгэнүүдые мэдэхэ
- мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүдые мэдэхэ;
- мэдүүлэл сооһоо шухала гэшүүдые оложо, тэрээн соохи үгэнүүдэй удхын холбоо оложо шадаха
- хатуу ба зөөлөн хашалгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй тема хэлэхэ, зорилгыень табиха;
- багшатаа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха, критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойроние шудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһөө дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол амин ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнуудые табиха.

2 класста үзэхэ программа иимэ бүлэгтэ хубаагдана:

Мэдүүлэл (7 ч)

Үгэ. Абьян ба үзэгүүд. (39 ч)

Аютаһан үгэнүүд (6 ч).

Юумэнэй нэрэ (10 ч)

Үйлэ үгэ (5 ч)

Тэмдэгэй нэрэ (7 ч)

Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд (6 ч)

Хэлэлгэ (9 ч)

Хэлэлгын нюусанууд (5 ч)

Жэл соо үзэһэнөө дабталга (8 ч)

Календарно-тематическое планирование

№	Тема урока	Кол час	Дата план	Дата факт	Примечание Причина корректировки
Раздел I. Мэдүүлэл (7 ч)					
1	Мэдүүлэл тухай дабталга	1	01.09		
2	Мэдүүлэл тухай дабталга	1	05.09		
3	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1	06.09		
4	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо	1	08.09		
5	Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл	1	12.09		
6	Асууһан мэдүүлэл	1	13.09		
7	Шангадхаһан мэдүүлэл	1	15.09		
Раздел II. Үгэ. Абьян ба үзэгүүд. (39 ч)					
8	Үгэ гэжэ юун бэ?	1	19.09		
9	Аялган ба хашалган абьянууд.	1	20.09		
10	Юун үе бии болгоноб?	1	22.09		
11	Үе таһалжа, шэнэ мүртэ нүүлгэ	1	26.09		
12	Үе таһалжа, шэнэ мүртэ нүүлгэ	1	27.09		
13	Буряад алфавит	1	29.09		
14	Үгэ юунһээ бүридэнэб?	1	03.10		
15	Түргэн ба удаан аялганууд	1	04.10		
16	Ай, ой, эй, уй, үй аялганууд. Словарна диктант	1	06.10		
17	Йотирована үзэгүүд ямар бэ? Диктант	1	10.10		
18	Алдуунууд дээрэ худэлмэри Аялганай тааралдал гэжэ юун бэ?	1	11.10		
19	Аялганай тааралдал гэжэ юун бэ?	1	13.10		
20	Аялганай хубарил гэжэ юун бэ?	1	17.10		
21	Түргэн у – ү аялганууд	1	18.10		
22	Удаан уу – үү аялганууд.	1	20.10		
23	Шалгалтын худэлмэри	1	24.10		
24	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	25.10		
25	Дифтонг уй – үй аялганууд	1	27.10		
26	Дифтонг уй – үй аялганууд	1	07.11		
27	Дифтонг уй – үй аялганууд	1	08.11		
28	Удаан ы – ии аялганууд	1	10.11		
29	Удаан ы – ии аялганууд	1	14.11		
30	Удаан өө– ээ аялганууд	1	15.11		
31	Удаан өө– ээ аялганууд	1	17.11		
32	Шалгалтын худэлмэри	1	21.11		
33	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	22.11		
34	Хашалган абьянууд ба үзэгүүд	1	24.11		
35	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	1	28.11		
36	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	1	29.12		
37	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	1	01.12		
38	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Б хашалган	1	05.12		
39	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Б	1	06.12		
40	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Б	1	08.12		
41	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Г хашалган	1	12.12		
42	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Г	1	13.12		

	хашалган				
43	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Г хашалган	1	15.12		
44	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Д хашалган	1	19.12		
45	Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Д хашалган	1	20.12		
46	Шалгалтын худэлмэри	1	22.12		
47	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	26.12		
Раздел III. АБТАҺАН ҮГЭНҮҮД. (6ч)					
48	Ямар үгэнүүд абтаһан үгэнүүд бэ?	1	27.12		
49	Ямар үгэнүүд абтаһан үгэнүүд бэ?	1	29.12		
50	Абтаһан үгын һүүлэй аялганиее яагаад бэшэхэб?	1	09.01		
51	Абтаһан үгын һүүлэй аялганиее яагаад бэшэхэб?	1	10.01		
52	Диктант	1	12.01		
53	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	16.01		
Раздел IV. ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ. (10 ч)					
54	Юумэнэй нэрэ гэжэ юун бэ?	1	17.01		
55	Юумэнэй нэрэ	1	19.01		
56	Юумэнэй нэрэ хэды юумэ тэмдэглэдэг бэ?	1	23.01		
57	Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ?	1	24.01		
58	Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ?	1	26.01		
59	Тусхайта нэрэнүүд	1	30.01		
60	Шалгалтын худэлмэри	1	31.01		
61	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	02.02		
62	Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	1	06.02		
63	Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	1	07.02		
Раздел V. ҮЙЛЭ ҮГЭ. (5)					
64	Хэлэлгэ соо үйлэ үгэ хэрэгэй гү?	1	09.02		
65	Хэлэлгэ соо үйлэ үгэ хэрэгтэй гү?	1	13.02		
66	Хэлэлгэ соо үйлэ үгэ хэрэгтэй гү?	1	14.02		
67	Шалгалтын худэлмэри	1	16.02		
68	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	20.02		
Раздел VI. ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ. (7ч)					
69	Тэмдэгэй нэрэ гэжэ ямар үгэнүүд бэ?	1	21.02		
70	Тэмдэгэй нэрэ гэжэ ямар үгэнүүд бэ?	1	27.02		
71	Тэмдэгэй нэрэ	1	28.02		
72	Тэмдэгэй нэрэ	1	01.03		
73	Тэмдэгэй нэрэ гэжэ ямар үгэнүүд бэ?	1	05.03		
74	Шалгалтын худэлмэри.	1	06.03		
75	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	07.03		
Раздел VII. УГЫН ҮНДЭҺЭН. ТҮРЭЛ ҮГЭНҮҮД. (6ч)					
76	Түрэл үгэнүүд. Угын үндэһэн.	1	12.03		
77	Түрэл үгэнүүд	1	13.03		
78	Угын үндэһэн	1	15.03		
79	Түрэл үгэнүүд. Угын үндэһэн	1	19.03		
80	Шалгалтын худэлмэри	1	20.03		
81	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	22.03		
Раздел VIII. ХЭЛЭЛГЭ. (9ч)					
82	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Монолог ба диалог.	1	02.04		
83	Монолог ба диалог.	1	03.04		
84	Текст гэжэ юун бэ?	1	05.04		
85	Текст гэжэ юун бэ?	1	09.04		

86	Абзац гэжэ юун бэ?	1	10.04		
87	Текст ямар янзануудтай байдаг бэ?	1	12.04		
88	Текст ямар янзануудтай байдаг бэ?	1	16.04		
89	Шалгалтын худэлмэри	1	17.04		
90	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	19.04		
Раздел IX. ХЭЛЭЛГЫН НЮУСАНУУД. (5ч)					
91	Фразеологизм гэжэ юун бэ?	1	23.04		
92	Тогтомол холбоо үгэнүүд	1	24.04		
93	Тогтомол холбоо үгэнүүд	1	26.04		
94	Шалгалтын худэлмэри	1	30.04		
95	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	07.05		
Раздел X, ЖЭЛ СОО ҮЗЭНЭНӨӨ ДАБТАЛГА (11ч)					
96	Абяан ба үзэгүүд тухай дабталга.	1	08.05		
97	Абяан ба үзэгүүд тухай дабталга.	1	14.05		
98	Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэ тухай дабталга.	1	15.05		
99	Мэдүүлэл тухай үзэнэнөө дабталга.	1	17.05		
100	Шалгалтын худэлмэри	1	21.05		
101	Алдуу дээрээ худэлмэри	1	22.05		
102	Жэл соо үзэнэнөө дабталга.	1	24.05		

